

# Räddningstjänst för alla

## Råd till räddningstjänsten: Ge er ut och sök upp dem ni vill rekrytera!

Vad behövs för att de som idag inte söker sig till brandmannajobben ska göra det? Bland annat att räddningstjänsten blir bättre på att visa upp sig – där målgrupperna finns.

Att räddningstjänsten behöver rekrytera från hela samhället är uppenbart. Men fortfarande är det ont om sökande från stora grupper.

Varför det är så och vad som kan göras har konsultföretaget Gullers grupp haft MSB:s uppdrag att ta reda på. Frida Lindström från Gullers grupp presenterade målgruppsanalysen om underrepresenterade grupper på NJR:s konferens i Uppsala den 6 december.

Företaget gjorde sammanlagt 47 intervjuer med kvinnor, personer med utomnordisk bakgrund och hbtqi+-personer. Bland de intervjuade fanns både de som inte har tänkt på räddningstjänsten som arbetsplats och de som är brandmän och tillhör någon



Öppet hus är bra, som här i Medelpad. Men för att nå ut till nya grupper krävs ännu mer nytänkande, enligt rapporten.

eller flera av de underrepresenterade grupperna.

I stort sett alla har en bild av att räddningstjänsten skyddar och hjälper, men exakt vad de gör är mer diffust för många. "Jag tänker på brandkår, polis och ambulans. Utryckning och att hjälpa människor i olycka", svarar en person.

Men om räddningstjänstens uppdrag inte är så tydligt är bilden av brandmannen desto tydligare. Och mer stereotyp. En fysiskt stark man i trettioårsåldern.

"Mest svenskar, deras föräldrar var svenskar. Någon som är aktiv och händig. De bor på landet och har hus."

De flesta intervjuade vet inte hur utbildningsvägarna ser ut. En del kvinnor med utomnordisk bakgrund tror inte att kvinnor överhuvudtaget kan söka till utbildningen och andra tror att jobbet är svårt att kombinera med familj.

Rekommendationerna till MSB och räddningstjänsterna blir att synas mer i det offentliga samtalet.

– Ni måste informera mer om de potentiella yrkena och om utbildningsvägarna. Men närvaron ska utgå från var målgrupperna finns, inte var räddningstjänsten finns! Det är bra med Öppet Hus, men dit kommer de som redan är intresserade. Ge er ut utanför de trygga vägarna! sa Frida Lindström.

Kommunikationen bör inte anpassas efter de olika grupperna, alltså inte en kampanj för att nå kvinnor, en för att nå hbtqi+ etc.

– Det är bättre att bredda all kommunikation så att fler grupper kan känna sig representerade och tilltalade. Däremot behöver ni fundera på vilka kanaler ni väljer för att nå olika grupper.

## Brytning på svenska= kunskap i ett annat språk

– Fråga inte i första hand efter det personen INTE kan, fråga efter vad personen kan bidra med!

Hicham Elkantib (V) är politiker i Sundsvall, bland annat i räddningstjänstförbundets direktion. På NJR-konferensen berättade han om hur han själv blev bemött på arbetsförmedlingen när han som relativt ny i Sverige ville bli brandman.

– De frågade bara efter mina brister, inte efter det jag faktiskt kunde.

Han hamnade på pizzeria i femton år.

– Där stannade tiden. Jag lärde mig inget, mer än att baka pizza. Jag jobbade tillsammans med dem som pratade samma språk som jag och mina kunskaper i svenska backade.

Han hade ett tydligt medskick till såväl arbetsförmedlare som rekryterare:

– Människor har egna drivkrafter och de kan övervinna hinder. Leta inte efter brister!

– En brytning på svenska betyder kunskaper i ytterligare ett språk. Den som har liten svensk erfarenhet har internationell erfarenhet och den som har fel utbildning kan tillföra nya perspektiv.

Han har också reagerat på inställningen att den som rekryteras in "snabbt ska bli en i gänget".

– Du rekryteras inte för att "bli en i gänget!" Du ska göra ett jobb!

## NJR drar norrut Kiruna tar över

Nästa år tar Kiruna över ordförandeskapet i NJR.

Insatschef Hanna Sälgfors och styrkeledare Per-Ola Blind fanns på plats under konferensen i Uppsala och tog över stafettpinnen från Uppsala som varit ordförande under 2022.



Robert Strid



Sabine Hedlund

## Gender coach driver på utvecklingsarbetet

Skickliga föreläsare. Bra med en coach som driver på tänkandet. Ett par röster från Gender coach-kursen.

Under hösten har MSB hållit en Gender coach-utbildning under ledning av Ola Mårtensson. Programmet innehöll både internatträffar och digitala föreläsningar. Varje deltagare fick varsin coach och uppgifter som ska utveckla den egna organisationen och det personliga ledarskapet. Tio män och fem kvinnor med höga chefsposter i sammanlagt tretton räddningstjänster deltog.

En av dem var Robert Strid, som var nyttillträdd förbundsdirektör i Gästrikre räddningstjänst när kursen startade.

– Verksamheten, budget och allt annat, slukar en lätt. Då är det bra att veta att jag har ett inbokat samtal med coachen och att jag måste ha hunnit tänka till före samtalet. Jag har också fått konkreta tips av coachen,

som att vi alltid ska vara en man och en kvinna när vi intervjuar inför rekrytering.

Sabine Hedlund är förebyggande-chef i Räddningstjänsten Mälardalen och också mycket nöjd.

– Föreläsarna har varit jättebra och gett riktiga ögonöppnare.

– Jag har fått hjälp att värka fram en hel del konkreta verktyg. Vi kommer att satsa på en kortare utbildning som alla i organisationen ska genomgå.

Gästrikre ser över de fysiska testerna vid rekrytering för att inte i onödan stänga ute någon.

– Vem ska bestämma sånt om inte vi chefer? säger Robert Strid.

En ny gender coach-utbildning startar hösten 2023.

MSB:s GD:

## – Vänd er till hundra procent av befolkningen!

– Räddningstjänsten har ett enormt rekryteringsbehov. Vi klarar det inte om vi inte vänder oss till 100 procent av befolkningen.

MSB:s generaldirektör Charlotte Petri Gornitzka var en av talarna på NJR:s höstkonferens.

– Jämställdhet är ett mål, men det är också en förutsättning för att kunna rekrytera. Och när vi väl har rekryterat in kvinnor och människor med andra erfarenheter ska vi se till att de också vill stanna.

Upprustningen av det militära och civila försvaret hade redan påbörjats, och efter Rysslands angrepp på Ukraina den 24 februari har behovet att rusta upp blivit så mycket mer akut.

– Civilplikt skulle kunna hjälpa till att bemanna räddningstjänsten. Det finns ett förslag om att skapa en nationell styrka, men det är viktigast att börja i basen, med de organisationer som redan finns.



Charlotte Petri Gornitzka

## Kvinnornas synpunkter kom bort i kritiken mot könsuppdelade SMO-klasser

Kvinnorna stärktes. Men det var kritiken från männen som dominerade när Sandö satte ihop en SMO-klass med nästan lika många kvinnor som män.

Hösten 2019 tog MSB Sandö in tre SMO-klasser istället för de vanliga två. Samtidigt fanns ett beslut om att skapa en numerärt jämställd SMO-klass.

En av klasserna fick 44 procent kvinnor och 66 procent män. En klass hade traditionell fördelning med 10 procent kvinnor och den tredje bestod av enbart män.

Forskarna Annika Egan Sjölander och Ann Jacobsson vid Umeå universitet följde försöket.

Kvinnorna i den jämställda klassen hade mer talutrymme än kvinnorna i klassen där de var i minoritet, och de lyfte fram sina specifika erfarenheter.

”... som tjej får man oftast bevisa en jävla massa saker... Och överbevisa!”, är till exempel ett av flera liknande citat

om LIA-perioden.

– Jag har också varit lärare på SMO och inte hört kvinnorna berätta sådant här när de har varit i minoritet, kommenterar Ann Jacobsson.

Däremot var motståndet mot klassindelningarna starkt i mansklassen. Och bland lärarna.

Det var mycket prat om den fysiska styrka som krävs för att vara brandman och det fanns en besvikelse för att de inte fick prova på hur det var att jobba med tjejer och ”fick testa tjejerna och se vad de går för”.

Lärarna framhöll att studiemiljön blir lugnare om det finns åtminstone en kvinna i klassen. En annan synpunkt var att de kvinnor som inte får vänja sig vid att vara i minoritet inte blir

förberedda inför den verklighet som de kommer att möta i räddningstjänsten.

Forskarna konstaterar att synpunkter om männens situation i den enkönade klassen var det som var i fokus för lärarna. Lärarna nämnde inte något om vad det eventuellt kunde betyda för kvinnorna som fick möjlighet att gå i en jämställd klass. Ursprungsplanen att göra samma indelning i kommande klasser genomfördes inte.

Carina Nordin, enhetschef med ansvar för SMO på Sandö, säger att en rad olyckliga omständigheter bidrog till motståndet. Hon utesluter inte att skolan kan komma att göra om försöket.

– Men då ska det förberedas mycket bättre och såväl studerande som lärare ska vara väl informerade på förhand.

Hon är också medveten om att motståndet inte försvinner så lätt.

– Det ideala tillfället dyker kanske inte upp.

MSB-rapporten heter: Påverkas föreställningar och normer vid lärandesituationer när utbildningsgrupper är numerärt jämställda?





Hjälplös kvinna bärs ut av tapper brandman. Dags att ändra på bilden från 1800-talet!

## Internationell konferens för mångfald i Köpenhamn

Den 24-25 april hålls en internationell konferens i Köpenhamn om mångfald, jämlikhet och inkludering.

Bilden är i stort sett likadan i alla länder: räddningstjänsten har svårt att rekrytera, och behålla, personer från underrepresenterade grupper. Arrangörerna vill skapa ett europeiskt nätverk för alla dem som jobbar med frågorna i sina organisationer.

Tvådagarskonferensen hålls på engelska och varvar föreläsningar med workshops.

Ur programmet: Just do it! Marleen van de Kerkhof, biträdande chef på räddningstjänsten i Amsterdam berättar om vikten av ett starkt budskap från

ledningen. Jannick Friis Christensen från Copenhagen Business School pratar om omedvetna fördomar mot HBTQI+-personer, Jennifer A Taylor från Center of Firefighter Injury Research berättar hur USA arbetar och Lena Grip och Stefan Karlsson pratar om sin forskning om räddningstjänsten i Sverige.

Arrangörer är Danske Beredskaber och Federation of European Fire Officers.

**Läs mer och anmäl dig på:**

[Köpenhamn](#)

## Finska "brandman" blir könsneutralt

I Finland ska ordet brandman bytas ut. Inrikesministeriets räddningsavdelning anser att ordet är problematiskt, inte bara utifrån efterledet "-man". En brandman idag gör också så mycket mer än att släcka bränder.

Inrikesministeriet utarbetade i våras förslag om tjänstebeteckningar och skickade ut förslagen på remiss.

– Vissa välkomnar förändringen

varmt medan andra undrar varför namnet överhuvudtaget behöver ändras, säger Mira Leinonen som är räddningsöverinspektör och arbetar med den omfattande omställningen för att göra räddningstjänsten i Finland mer jämställd.

Det finska ordet för brandman föreslås bli pelastaja. Direktöversättningen till landets andra språk svenska blir "räddare" men det kommer inte att bli den svenska beteckningen. Något i stil med "bärgare" ligger bättre till.

## Workshops om fysiska anställningskrav

Under våren skickade MSB ut en enkät till landets alla räddningstjänster om vilka fysiska krav de ställer vid rekrytering av brandmän. Bland annat framkom att de flesta använder en högre hastighet på rullbandet än nödvändigt.

Nu bjuder MSB in till digital workshop för att informera om och diskutera resultatet. Tre möjligheter ges: 17, 19 och 26 januari.

**Läs mer, anmäl dig och ladda ner rapporten:**

[Workshops](#)

## Temadag för inkludering i Göteborg 6 februari

Dagen hålls på Gårda brandstation i Göteborg och alla som jobbar inom räddningstjänsten i Västra Götaland är välkomna för att lära sig mer och diskutera om inkludering, ledarskap och mänskliga rättigheter.

Caroline Farberger har varit chef och konsult inom näringslivet och har en unik erfarenhet av att ha utövat både manligt och kvinnligt ledarskap. Marcus Wallén arbetade tidigare i den digitala spelbranschen men jobbar sedan 2015 i räddningstjänsten och var bland annat med och tog fram Norrtäljemodellen som framgångsrikt använts för att rekrytera till deltiden. Edna Eriksson är journalist och debattör och arbetar sedan länge med frågor som rör kultur, inflytande, integration och mångkultur.

**Anmäl deltagande senast 20 januari till:**

[anna.sahlberg@rsgbg.se](mailto:anna.sahlberg@rsgbg.se)

## Samuelsson Årets förebild

Elisabeth Samuelsson, brandchef i Uppsala, utsågs till Årets förebild när Nätverket Kvinnor i räddningstjänsten hade nätverksträff i höstas. Ur motivationen: "Hon visar med sin karriär och sitt arbete att kvinnor har en självklar plats i räddningstjänstverige."